

M I C A L E T T E A T R E

Propostes didàctiques

El gorg Blau

Elaborades per Josep A. Fluixà



E L G O R G B L A U

D E S C R I P C I Ó

Autor: *Pau Faner*

Il·lustracions: *Luís Filolla*

Introducció i propostes d'escenificació:

Josep Antoni Fluixà

Edicions Bromera/Alzira, 1995

Col·lecció: «MICALET TEATRE», núm. 1

Format: 20,5 x 13 cm, 88 pàgs.

Edat: a partir de 9 anys. Encara que la seua representació escènica, potser, és més recomanable per als xiquets i les xiquetes de major edat, no hem d'oblidar que aquest text teatral és també un text literari i, com a tal, es pot llegir independentment de la seua escenificació. En conseqüència, pel seu contingut senzill i per la seua estructura rondallesca és apte per a ser llegit pels alumnes del segon cicle de l'Educació Primària.

RESUM ARGUMENTAL

La princesa Cotó ha fugit del seu castell trista i desconsolada. Des de fa anys, al seu regne no hi ha arbres i la terra es troba seca per culpa d'un sol abrasador. Tampoc no s'hi veuen animals, només la mar immensa i salada. I tot per culpa d'una rivalitat estúpida entre el seu pare, el rei Coixí, i el rei Merlot. L'egoisme i la cobdícia dels dos és tan gran que no han dubtat a sobreposar-los per damunt de la felicitat dels seus fills. Per això mateix, s'han oposat al seu casament amb tanta fermesa que, fins i tot, el rei Merlot ha ordenat l'encantament del seu propi fill, el príncep Fil, que viu, des de fa anys, al fons del gorg Blau gràcies a l'embruix de la fada Mal Fat.

La princesa plora desesperada i sola. Ha arribat un nou aniversari de la desaparició del príncep i no sembla que a ningú importen massa els seus patiments. Però, afortunadament, troba

uns conillets, Anton i Joana Aina, que decideixen ajudar-la. Prompte es veu envoltada per tot un cor de conillets entremaliats i juganers que tracten d'esborrar la seua malenconia. Fins i tot, la nit es personifica i es presenta davant el grup, per tal de col·laborar en el rescat del príncep proposat per Caparrut, el més vell dels conills.

D'aquesta manera, inicien junts el camí en direcció al gorg Blau, un paratge sinistre i tenebrós on els espera la fada Mal Fat. Caparrut, que és al mateix temps la transformació del príncep embuixat, vol vèncer-la amb la seua màgia, però, en arribar, cauen tots presoners dels guardians del gorg, servents de la fada. La princesa Cotó es desmaia i Caparrut no sembla capaç de fer res.

Quan la princesa reviu, comprén que la situació és crítica i, a pesar de posar-se a plorar, s'atreveix a demanar a la fada Mal Fat que els deixi anar-se'n a tots en pau i que allibere el príncep Fil. La princesa Cotó desitja que torne a ser la fada Bon Fat, però la fada Mal Fat no li fa cas iriu, mentre explica a tots perquè ara és dolenta.

Abans la fada vivia feliç, però un dia van arribar al gorg Blau els homes capbuits. D'aquests, n'hi ha de dues castes: els capbuits coixins i els capbuits merlots. Els seus reis respectius, el rei Coixí i el rei Merlot, van començar a demanar-li coses distintes. El rei Coixí volia pous de petroli i el rei Merlot volia fer complexos turístics. La fada Bon Fat, com que era bona, concedia tot allò que desitjaven els altres, però, per culpa de l'avarícia dels reis, amb el pas del temps el petroli li cremà els vestits blancs i el turisme li despertà els instints mesquins. I ara ja no era la fada Bon Fat, sinó la fada Mal Fat, que no podia atorgar bons desitjos, i, per això mateix, els abandona.

Per sort, Caparrut trau, finalment, una vareta màgica i, alhora que invoca el gorg Blau, es transforma en el príncep Fil i aconsegueix alliberar-los, desfent la gàbia negra on eren tancats. El príncep i la princesa s'abracen. Segons la veu del gorg Blau, el príncep serà només desencantat una nit de la lluna plena cada cent anys. Per tant, té tan sols vint-i-quatre hores de llibertat abans de tornar a transformar-se i viure de nou captiu al fons del gorg, si és que no aconsegueix trencar el malefici. Per a fer-ho, el rei Coixí i el rei Merlot s'han de fer amics i conquistar el cor de la fada Mal Fat.

El príncep Fil decideix intentar-ho. La princesa i tot el cor de conillets l'acompanyaran. Estableixen un pla d'actuació. Visitaran primer el castell del rei Coixí i el príncep es vestirà de Caparrut.

Quan arriben, el rei i la reina Coixí organitzen una festa per a celebrar el retorn de la princesa, però quan aquesta manifesta a son pare que es vol casar amb el conill vellot, que és el príncep Fil, el rei ordena als soldats que l'empresonen. La princesa Cotó torna a plorar desconsolada.

Aleshores, el rei Merlot amb els seus soldats ataca el castell del rei Coixí. El rei Merlot exigeix l'alliberació del seu fill, però el rei Coixí es nega a acceptar la petició del seu enemic. La guerra esclata i hi ha una gran batalla. Finalment, el rei Coixí es fereix de mort i el rei Merlot es compadeix d'ell. La fada Mal Fat, per tant, es transforma, a poc a poc, per amor en la fada Bon Fat, però aquesta conversió no finalitza a temps i sonen les dotze campanades del dia següent. L'encanteri del príncep no es trenca i s'enfonsa pel gorg Blau. La princesa Cotó, enamorada, el segueix i es llança a l'aigua. El rei Coixí i el rei Merlot s'abracen penedits del seu comportament i de la seua estúpida cobdícia que els ha fet perdre els fills.

TEMA I INTERÉS DEL LLIBRE

El tema principal d'*El gorg Blau*, obra basada en l'estructura dels contes tradicionals i recreació escènica de la rondalla *El gorg d'Albranca*, és la crítica a la cobdícia capaç de despertar en les persones un egoisme tan fort que dificulta qualsevol anàlisi de les possibles conseqüències dels seus actes. Per consegüent, transmet un missatge moralista i didàctic convenient per a les preocupacions i els interessos dels lectors d'aquestes edats de plena maduresa infantil.

D'altra banda, l'obra s'expressa amb un llenguatge juganer que facilita l'objectiu principal de tot el llibre: fomentar el plaer de la lectura i crear, a poc a poc, l'hàbit lector.

Però, a més a més, convé tenir en compte que en *El gorg Blau* hi ha una diversitat d'actituds i de maneres d'actuar dels personatges que permeten una òptica formativa i instructiva. És a dir, aquest és un llibre que pot motivar-nos a reflexionar sobre alguns temes i que, des d'aquest punt de vista, pot ser realment interessant i aprofitable, si se'n fa un bon ús escolar i didàctic. Per exemple, permet abordar, sense cap pretensió de ser exhaustiu, alguns temes suggeridors com:

—La força indestructible de l'amor capaç de superar tots els entrebancs possibles per tal d'aconseguir el seu fi: la unió dels amants.

—El valor de la col·laboració i de la solidaritat amb els problemes dels altres sense necessitat d'esperar cap tipus de recompensa.

—Les relacions entre els pares i els fills: ¿fins on ha d'influir la manera de ser i de pensar dels pares en els seus fills? ¿Els pares tenen dret d'imposar el futur dels seus fills?

—La necessitat de buscar un equilibri ecològic respectuós amb la natura.

—L'existència d'una indústria turística aliena als interessos reals del benestar de les persones.

—La conveniència de practicar la tolerància i el respecte mutu entre els pobles.

—Les conseqüències de les disputes que recorren a la violència o a la guerra com a única solució possible.

—El plaer de la literatura teatral i la motivació que aquesta provoca a iniciar el joc de la dramatització.

L'AUTOR

Pau Faner va néixer a Ciutadella, ciutat de l'illa de Menorca, el 4 d'abril de 1949 i és doctor en Filologia Romànica per la Universitat de Barcelona. Actualment treballa com a catedràtic d'anglès de l'IES Josep Maria Quadrado de Ciutadella, però, des de sempre, ha demostrat una autèntica vocació artística.

S'ha interessat per la pintura i l'escriptura. Com a pintor, ha realitzat diverses exposicions individuals a Barcelona, Ciutadella, Madrid, París, Maó i Nova York. També ha participat en exposicions col·lectives i, l'any 1991, va guanyar el Premi de pintura de la Fundació Barceló.

Com a escriptor, ha destacat, sobretot, en el camp de la narrativa per a adults on ha rebut una bona acollida per part dels crítics i dels lectors. Ha publicat, entre altres, les novel·les i llibres de narracions següents: *L'Arcàngel* (Premi Ciutat de Palma 1972), *Potser només la fosca* (1979), *Lady Valentine* (Premi Víctor Català 1983), *Fins al cel* (Premi Josep Pla 1983 i Premi Joan Crexells 1985), *Viatge de nit* (1986), *Moro de rei* (Premi Ramon Llull 1988) i *Mal camí i bon senyor* (Premi Sant Joan 1992). Ha escrit també en castellà i, l'any 1985, guanyà el Premi Eugenio Nadal amb la novel·la *Flor de sal*.

No obstant això, no s'ha oblidat mai d'atendre també els més menuts i, per això, ha escrit llibres de literatura infantil i juvenil

com *El violí màgic* (1983), *Ses ganes de riure* (1987), *L'illa dels homes* (1992) i *El camí de Roques Negres* (1992).

El gorg Blau és la primera obra de teatre que publica i amb ella va guanyar el Premi de teatre infantil Diputació de València 1994.

L'IL·LUSTRADOR

Lluís Filella va nèixer a Barcelona el 18 d'octubre de 1961 i es llicencià en Dret per la Universitat Central de Barcelona. Actualment es dedica a l'exercici de l'advocacia i, parcialment, a la il·lustració.

Des de sempre, dibuixar ha sigut la seua gran afició i, gràcies a la confiança rebuda per algunes editorials, l'ha poguda desenvolupar des de 1992 a través de moltes publicacions: *La lluna vol un fill*, *El tatp Eduald i Caterina Xandallgroc*, *La bruixeta té pipí*, *L'últim llop de la Cerdanya*, etc.

El gorg Blau és el primer llibre que il·lustra per a Edicions Bromera.

SUGGERIMENTS DIDÀCTICS I METODOLÒGICS

Els textos teatrals s'escriuen amb l'objectiu final de poder ser representats en un escenari. Per això, la seua estructura respon, des d'un principi, a tota una sèrie de necessitats extraliteràries que condicionen l'elaboració del text i que, al mateix temps, configuren la seua personalitat pròpia en relació als altres gèneres literaris. Però, no obstant això, no hem d'oblidar mai que el gènere dramàtic és també un gènere literari i, en conseqüència, els seus textos poden tenir un valor artístic i informatiu intrínsec. És a dir, totalment independent dels possibles valors plàstics i interpretatius de la seua representació escènica.

Per tant, és lògic afirmar que els textos teatrals poden i deuen ser destinats també a la lectura. Fins i tot, permeten, a més d'una lectura individual com la de qualsevol altre gènere literari, una lectura col·lectiva i participativa realment lúdica i motivadora. Per això, en atenció a aquest principi, la col·lecció «Micalet Teatre» ha optat per separar d'una forma clara les propostes d'escenificació i les propostes de treball sobre el text. Les primeres, destinades a facilitar l'objectiu final de qualsevol text teatral, s'inclouen en el mateix llibre on es publica l'obra. Les segones, que tenen

l'objectiu de potenciar i enquadrar la lectura del text en un marc significatiu més ampli i enriquidor, es publiquen en un quadern separat que preserva, al mateix temps, el llibre com un objecte d'oci i de plaer personal.

Hem de tenir en compte que la lectura és, en si mateix, una activitat significativa i no necessàriament ha de ser un mitjà per aconseguir altres objectius o una excusa per a treballar matèries diverses. Per això, les activitats que es proposen en aquest quadern de propostes didàctiques estan pensades per a ser utilitzades de forma selectiva i a criteri del mestre o de la mestra quan es veja la possibilitat d'una explotació i utilització pedagògica col·lectiva del llibre, però no haurien de ser usades mai per a la realització de treballs individuals descontextualitzats o amb una finalitat de control i d'avaluació.

És necessari que les activitats que es plantegen estiguen relacionades entre si i que formen part d'un context atractiu i interessant per a l'alumnat. No és adequat plantejar-les mai com a treballs aïllats, perquè la motivació és un factor important que ha de funcionar en tot moment. Convindria, per tant, planificar diverses estratègies que en fomentaren l'interés, tant abans com durant o després de la lectura.

Per exemple, per crear el desig de conèixer una obra literària com *El gorg Blau* es poden realitzar, abans de la lectura, les activitats següents:

—Organitzar l'assistència col·lectiva de la classe a una representació d'una obra de teatre.

—Preparar una exposició de llibres de teatre a la biblioteca de l'aula amb l'aportació individual dels alumnes i/o amb la utilització del servei de préstec de la biblioteca del centre o de la biblioteca municipal.

Per a la inauguració de l'exposició és convenient l'organització d'una festa on es puguin presentar els llibres exposats i manifestar l'objectiu de l'activitat. Els possibles parlaments han d'anar a càrrec no sols del professor o de la professora, sinó també dels alumnes.

—Motivar l'elecció del llibre *El gorg Blau* com a lectura col·lectiva de la classe i explicar algunes de les seues característiques, però sense arribar a contar-ne l'argument.

—Facilitar, per part del mestre o de la mestra, informació sobre l'autor i proposar als alumnes la recerca d'altres llibres de Pau Faner en la biblioteca del centre o en la biblioteca municipal amb la intenció d'exposar-los a la classe.

—Agafar el llibre i fullejar-lo. Fixar-se, per exemple, en la portada d'*El gorg Blau*, en el tipus de lletra i de paper (ecològic, reciclat 100%), en els dibuixos, en la maquetació, en l'índex i en la contraportada. Comentar si resulta agradable o no, quin tema pot tractar i si, en principi, pot interessar o no.

Convé també plantejar des d'un començament la possibilitat de representar l'obra, si és que una vegada llegida rep l'acceptació de tots.

Durant la lectura de l'obra, sobretot si es fa col·lectivament a la classe, es poden fer comentaris per tal d'aprofundir el significat de certs passatges i el motiu d'algunes reaccions dels personatges.

Evidentment, després de la lectura podem fer la majoria de les activitats suggerides en les propostes de treball següents. Però, seria recomanable que el professorat les seleccionara d'acord amb els interessos dels alumnes i tinguera en compte que el plaer de la lectura va molt sovint associat al plaer de l'escriptura i això fa que qualsevol treball en aquest sentit potencie també la primera.

PROPOSTES DE TREBALL*
(MATERIAL FOTOCOPIABLE)

* L'editor autoritza la reproducció d'aquestes *Propostes de treball* amb finalitats didàctiques, però recorda que no es permet la reproducció, per fotocòpia o altres mitjans, del llibre a què es refereixen aquestes propostes.

A) FITXA DE LECTURA

TÍTOL DE L'OBRA:

AUTOR/A:

IL·LUSTRADOR/A:

EDICIONS BROMERA

COL·LECCIÓ: Núm.:

1. Escriu el nom dels personatges principals de l'obra i classifica'ls segons el caràcter en dos grups: positius o negatius. És a dir, en un lloc, aquells que consideres bons i, en l'altre, els dolents.

Positius

Negatius

.....
.....
.....
.....

2. Si hagueres de participar en una escenificació de l'obra que has llegit, ¿quin personatge t'agradaria representar? Explica per què.

.....
.....
.....

3. Conta, amb les teues paraules, de què tracta l'obra. És a dir, fes-ne un breu resum.

.....
.....
.....
.....

4. ¿T'ho has passat bé amb la lectura d'aquesta obra de teatre? Explica per què. ¿La recomanaries als teus companys o no?

.....
.....
.....

B) ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

1. Com hauràs pogut comprovar en començar a llegir *El gorg Blau*, Anton i Joana Aina són dos conillets juganers que els agrada inventar paraules i noms de persones. Anton, per exemple, li diu Fi o Firifí, a Joana Aina. Evidentment, això d'inventar-se paraules pot ser un joc molt divertit. ¿Per què no el proposes als teus companys?

Però, posem-li primer un nom: el joc de les paraules no nascudes.

I establim-ne unes normes: Cada participant s'ha d'inventar una paraula i després tractar de definir-la. Es pot fer de forma oral o per escrit.

Exemple:

PARAULA: RATAÇÓ
DEFINICIÓ: Substantiu masculí. Cadira per a seure's construïda amb materials resistents a les ratlles dels bolígrafs, als alumnes cagons i a les torrades d'aquells que tothora es dormen a les aules dels col·legis.

Amb les paraules originades podeu fer un concurs per decidir la paraula més bonica, la més simpàtica o la més original. També podeu organitzar una dramatització curta amb uns diàlegs on s'utilitzen les paraules noves.

2. Si has llegit atentament aquesta obra de teatre, hi hauràs observat que els personatges empenen molt freqüentment un llenguatge afectuós ple de diminutius: 'titeta', 'titó', 'rateta', etc.

2.1. Escriu alguns exemples més d'aquest tipus de llenguatge usat a l'obra.

2.2. ¿Quines són les paraules de caràcter afectuós que més sovint feu servir a la teua casa?

2.3. ¿Per què creus que l'autor, Pau Faner, usa aquest tipus de llenguatge en *El gorg Blau*?

- Princesa Cotó:
- Príncep Fil:
- La nit:
- La fada Mal Fat:
- La fada Bon Fat:
- El rei Coixí:
- El rei Merlot:
- Els homes capbuits:

5. La lectura d'*El gorg Blau*, a més a més de fer-nos passar una bona estona, pot fer-nos reflexionar sobre alguns temes. Proposa als companys i companyes de classe la realització d'un debat sobre el tema següent:

¿Els pares tenen dret d'imposar el futur dels seus fills? ¿És justificable que els reis Coixí i Merlot actuen de la manera com ho fan amb els fills respectius, la princesa Cotó i el príncep Fil? ¿Fins on és acceptable i convenient la influència dels pares?

6. El rei Merlot i els seus súbdits són partidaris de potenciar el turisme, però sembla que els seus interessos són motivats pel desig d'un enriquiment personal i no per la voluntat de proporcionar als altres uns serveis de qualitat aptes per a un bon entreteniment i descans. En aquest sentit, s'entén l'afirmació de la fada Mal Fat quan diu que el turisme ha despertat la seua cobdícia.

¿Què penses de tot això? ¿Series capaç d'assenyalar els aspectes positius i negatius que el turisme pot proporcionar en una zona determinada?

Aspectes positius

Aspectes negatius

.....
.....
.....

7. Proposa als companys i les companyes de classe la redacció d'una carta a l'ajuntament de la teua ciutat per denunciar aquells aspectes quotidians que dificulten, al vostre parer, una millor qualitat de vida i per suggerir possibles solucions per construir, a poc a poc, la vostra ciutat perfecta.

8. Els capbuits partidaris del rei Coixí i els partidaris del rei

Merlot són enemics des de fa molts anys i finalment, en l'escena dotze de l'acte segon, es declaren la guerra.

8.1. ¿Creus que hi ha motius autèntics per barallar-se?

8.2. Enumera les principals conseqüències negatives que produeixen les guerres.

8.3. Proposa als companys i les companyes de classe la realització d'una exposició amb murals i fotografies sobre les repercussions de les guerres en el món actual. Utilitzeu retalls de premsa i qualsevol material que us resulte adequat.

9. Pinta els quadres de les frases següents: de color verd, si són vertaderes, i de color roig, si són falses.

—*La princesa Cotó està trista perquè el príncep Fil està presoner d'un encantament.*

—*El rei Coixí busca el progrés i les comoditats que el turisme proporciona.*

—*La fada Bon Fat es torna dolenta perquè s'enamora del príncep Fil.*

—*La reina Coixí no vol veure ni arbres ni mates, només li agraden els pous de petroli.*

—*Els Pipirró, els Macarró i els Platalla són gent enriquida que acudeixen a la festa del casament dels prínceps.*

—*La fada Mal Fat tornaria a ser Bon Fat per l'amor.*

Ara juga amb les companyes i els companys. Fes frases vertaderes i falses i que les destrien.

10. Busca la paraula oculta.

Contesta les preguntes següents i posa-les a les caselles segons l'ordre adequat. Quan les contestes totes, apareixerà una paraula al requadre vertical.

a) ¿Quin nom té el conill més vell?

b) ¿Quina substància o suc beuen el rei Coixí i la seua dona?

c) ¿Quins homes van molestar la fada Bon Fat quan vivia al seu castell de davall el gorg Blau?

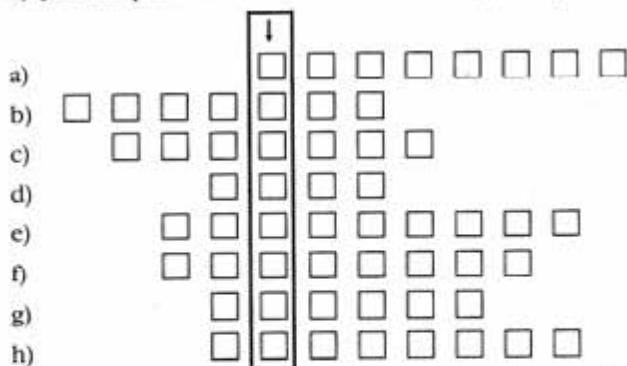
d) El rei Coixí pensa que els qui fan créixer mates s'han emportat la princesa Cotó per fer d'ella fem d'.....

e) ¿En quin saló rep el rei Coixí la seua filla quan aquesta torna en companyia del cor de conillets? En el saló

f) ¿Com es troba el príncep Fil?

g) ¿Què li demana el príncep Fil al rei Coixí?

h) ¿On tanquen els soldats del rei Coixí el príncep Fil?



11. Observa l'estructura i les característiques d'un text teatral com *El gorg Blau* i compara'l amb el de qualsevol obra narrativa. Després, enumera les diferències més destacades que hi descobreixques.

Per exemple:

—L'estructura de les obres teatrals es divideix en escenes i actes, i la de les novel·les, en capítols.

12. Com has pogut llegir a la introducció de l'obra, *El gorg Blau* està escrita segons l'estructura de les rondalles i inspirada en *El gorg d'Albranca*.

12.1. ¿Saps què és una rondalla? ¿Quines són les seues característiques més significatives? Busca en diccionaris, enciclopèdies o llibres informació sobre el tema.

12.2. Escribe el títol d'aquelles rondalles que et són conegudes.

12.3. Fes que els teus pares o qualsevol persona major coneguda et conte alguna rondalla i enregistra-la en una cinta de casette. Després, una vegada reescrita, ensenya-la als companys i les companyes de classe.

13. Juguem a ser escriptors i escriptores.

Redacta, individualment o en equip, un text teatral curt amb l'objectiu de representar-lo a la classe. Pots, si vols, escenificar alguna rondalla de les que t'hagen contat o continuar la història d'*El gorg Blau*.

¿Què passa quan la princesa Cotó es llança al gorg Blau? ¿Com viuen el príncep i la princesa en el fons del gorg? ¿Aconsegueixen, d'alguna manera, alliberar-se'n?

14. Imagina que, en col·laboració amb els teus companys, vas a escenificar *El gorg Blau*. Com és lògic, s'hauran d'elaborar uns cartells per anunciar a la gent el dia i l'hora de l'estrena. Per tant, dissenya'n un, individualment o en equip.

Tingues en compte que aquests cartells informen també del títol de l'obra, de l'autor, de la companyia que la representa, dels actors i les actrius, de l'horari, etc. Evidentment, seria recomanable que abans de posar-te a la faena, n'observares alguns dels que es col·loquen a l'entrada dels teatres. No oblidés que un bon cartell ha de ser estèticament atractiu i bonic.

15. Abans de realitzar el muntatge de qualsevol obra de teatre, hi ha moltes tasques de preparació. Una d'aquestes tasques és la realització d'una maqueta de l'escenari amb els decorats per on es desenvoluparà l'acció de l'obra.

Elabora una maqueta adequada per a *El gorg Blau*. Utilitza tots aquells materials diversos que et puguen ser útils: una caixa de cartó, cartolines, tisores, pegament, pintures, fils, etc.

Si la maqueta et queda bé, pots aprofitar-la per a proposar als companys i les companyes de classe una representació de l'obra amb titelles.